

Het Groene Blad

CONTACTBLAD IVN Veenendaal-Rhenen



Themanummer Exoten
Japanse duizendknoop
Slenterpaadjes

BELEEF DE NATUUR!



Contactpersonen werkgroepen

excursies

Jannie v.d. Linden
0318 – 522583
excursies@ivnveenendaal-rhenen.nl

mediatheek

Suze Hörchner
0318 – 513613
mediatheek@ivnveenendaal-rhenen.nl

natuurpaden

Esther Dijkers
natuurpaden@ivnveenendaal-rhenen.nl

Vogelwerkgroep

Henk van Reuler
henkvanreuler@outlook.com

werkgroep scholen V'daal

Jannie v.d. Linden
0318 – 522583
scholenwg.veenendaal@ivnveenendaal-rhenen.nl

werkgroep scholen Rhenen

Bert Berg
0318 - 472145 of 06-33106173
bberg@hetnet.nl

werkgroep planten

Ina Kok
0318-620845
inakokklosse@hotmail.com

weidevogelbescherming

Roelof de Jong
0317 – 614941
jon73229@planet.nl

groene blad & internet site

Peter van Krugten
0318 – 510041
pjvankrugten@hetnet.nl

"de Groenlingen"

John Ikkink
0318 – 506521
john.ikkink@ivnveenendaal-rhenen.nl

werkgroep PR

Marijke Brattinga
06 – 81673028
pr@ivnveenendaal-rhenen.nl

NatuurWerkt!

Bert Berg
0318 - 472145 of
06 - 14048655
bberg@hetnet.nl

bomen en openbaar groen

Carlo van de Weerd
0318 – 561134
kh.vd.weerd@hccnet.nl

"de Zwammen"

Martijn Stip
0317 – 619935
zwammen@ivnveenendaal-rhenen.nl

natuurtuin Diddersgoed

vacant

tuin "Groenhof"

vacant

Duurzaamheid

Dorthy Reijn
d.reijn@xs4all.nl

De Groenhof

In de Groenhof bevinden zich het Natuur- en Milieu Educatief Centrum (NME-centrum) en de Mediatheek.

Karel Fabritiusstraat 3, 3904TG Veenendaal. T. 0318-589555. B.g.g. Suze Hörchner, T. 0318-513613.

Openingstijden: woensdag 14 – 16 uur of na afspraak met coördinator Suze Hörchner.

Gesloten tijdens schoolvakanties én in de maanden juli en augustus.

mediatheek@ivnveenendaal-rhenen.nl, groenhof@ivnveenendaal-rhenen.nl, ghorchner@planet.nl
www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen



**HUIBERS
ELECTRA B.V.**
Sinds 1948

Elektrotechniek & Elektrovakzaam

Laan der techniek 3 Veenendaal
www.huiberselectra.nl Tel.: 0318 – 513245

Hado Groen Techniek
Bos Tuin en Parkmachines
Munnikenweg 155 Veenendaal / Renswoude
www.hadogroentechniek.nl
0318 – 517879 of 511006
Merkdealer van



Het Groene Blad

Van binnen uit

Hallo.

Het IVN Veenendaal-Rhenen is een zeer succesvolle club. Een kleine 100 vrijwilligers zorgen ervoor dat er allerlei activiteiten plaatsvinden in de natuur. Elke activiteit met zijn eigen interesse gebied en specialisatie. Voor ieder is er iets van zijn gading bij.

Zin in vogelwandelingen, wandelen met de planten werkgroep of gewoon een wandeling in de natuur? Werken in de natuur bij NatuurWerkt? Veel activiteiten voor kinderen waarbij er elk jaar meer dan 1900 met de natuur in contact worden gebracht. Zoekt u informatie over een bepaald onderwerp, de mediatheek kan u helpen. Zonder uitputtend te willen zijn een groot scala aan activiteiten waar veel vrijwilligers al jaren druk mee zijn. Dat het wordt gewaardeerd bleek ook dit jaar weer op Koningsdag. Maar liefst twee vrijwilligers werden gedecoreerd en ze hadden het verdiend.

Een goed geluid, maar zijn er dan geen problemen rond het IVN Veenendaal-Rhenen? Natuurlijk wel. Ons NME-Centrum "De Groenhof" wordt mogelijk verkocht. Op dit moment zijn we met de gemeente in gesprek over wat er precies gaat gebeuren en hoe we dit op kunnen lossen. In tal van werkgroepen komen we mensen tekort. En dan staan we binnenkort voor een echte bestuurscrisis.

Geen voorzitter meer en ook de rest van het bestuur staat onder druk. Jawel daar komt hij weer. Weet u kandidaten voor een dergelijke functie of heeft u er zelf zin in. Twijfelt u nog maar wilt u eerst meer weten? Neem contact op met het bestuur en we praten erover. Het valt allemaal wel mee als de wil er maar is.

Een prettige zomer verder.

Huib de Kock.



Thema 2017

4	Japanse Duizendknoop
5	Duizendknoopbrigade Renkum
7	Goudvissen
8	Slenterpaadjes
10	Brulkikker
12	Tijgermug
13	Activiteiten
14	Grove den

COLOFON

Het Groene Blad, het contactblad voor leden en donateurs van IVN Veenendaal-Rhenen verschijnt 4 à 5 maal per jaar.

De sluitingsdatum voor het herfstnummer is 20 september 2017.

Informatie uit de werkgroepen, zoals activiteiten die zijn gepland of hebben plaatsgevonden, verdienen een plek in ons Groene Blad. Graag zien wij die bijdragen tegemoet.

REDACTIE:

Nico Bosman

redactie@ivnveenendaal-rhenen.nl

Foto voor- en achterpagina: Tineke Wouda

BESTUUR:VOORZITTER:

Vacature: Technisch voorzitter ad interim:
Huib de Kock

voorzitter@ivnveenendaal-rhenen.nl

SECRETARIS:

Karel Haag, tel. 0318-501562

secretariaat@ivnveenendaal-rhenen.nl

PENNINGMEESTER:

Hanneke Baretta-Bekker,
tel. 0318 769 125

penningmeester@ivnveenendaal-rhenen.nl



installatiebedrijf
Bouman

- Waarborg installateur voor gas- en watertechnische installaties
- Dakbedekkingen
- Aanleg, onderhoud cv-installaties en gastoestellen
- Rioleringen
- Lood- en zinkwerken
- Installeren van sanitair
- Ventilatie & aircosystemen

Postbus 307, 3900 AH Veenendaal
Bezoekadres: Generatorstraat 9, 3903 LH Veenendaal
Telefoon (0318) 51 00 01, Fax (0318) 54 38 57
info@boumaninstallatie.nl
www.boumaninstallatie.nl

Lid van
UNETO-VNI

Even naar...

Primera
Van Walsem

wenskaarten, tijdschriften, kansspelen,
cadeaukaarten, tabak, kantoorartikelen

ook voor al uw PostNL zaken: brieven, pakketten, aangetekende stukken, postzegels, etc.

Dr. Slotemaker de Bruïneplein 31, 3904 CX Veenendaal
telefoon: 0318 - 514 780 - mail: info@primeravanwalsem.nl
www.primeravanwalsem.nl

Fallopia Japonica

Japanse duizendknoop (Fallopia japonica).

Iedereen zal er van hebben gehoord, uit tijdschriften of via de TV. En als je een wandeling maakt zal je de plant ongetwijfeld in de berm of langs de waterkant tegenkomen.

De plant is herkenbaar aan de meterslange bamboeachtige stengels met om de 10 a 15 cm duidelijke knopen en een dicht bladerdek.

De plant werd in 1825 in Engeland geïntroduceerd, en ergens rond 1840 in Nederland door Jonkheer Von Siebold. Onder de naam Polygonum Syboldii werd de plant in Leiden gekweekt en van daaruit over Europa, en waarschijnlijk via Engeland over de Verenigde Staten verspreid.

In Nederland komt de soort vrijwel overal voor.

De plant loopt al vroeg uit een kent in de lente een snelle groei. Door een vrijwel gesloten bladerdek wordt de overige vegetatie het licht ontnomen en kan niet meer tot ontwikkeling komen.

Ook blijkt de biomassa aan ongewervelde bodenfauna nadelig door de aanwezigheid van duizendknoop te worden beïnvloed. Een verdere verarming van de biodiversiteit. En de soort kent hier geen vijanden die het in toom houden. Langs waterkanten en op dijken wordt dan onder meer het gras, dat zorgt voor bodemstevigheid, verdrongen en de oevers en dijklichamen kunnen instabiel worden.

Handelskwekerij Tabakshof
Veenendaalsestraatweg 37, Elst
Tel. 0318 - 471951 / 0623484118

In elk seizoen

Volop groen

Verkoop op
donderdag: 09.00-18.00 uur
vrijdag: 09.00-18.00 uur
zaterdag: 09.00-17.00 uur

Welkom bij

Wouter en Sari van Schaik



Voor zover bekend verspreidt de plant zich in Europa alleen op vegetatieve wijze. Er zijn nauwelijks mannelijke exemplaren van de duizendknoop aanwezig, en of zaailingen levensvatbaar zijn en aan verspreiding kunnen bijdragen is nog niet duidelijk. Wel wordt dat gezien als een potentiële dreiging omdat door geslachtelijke vermenigvuldiging mutaties kunnen ontstaan die de plant sterker maken en weerbaarder in onze contreien. Europees wordt dan ook aan het beheer en de bestrijding van mannelijke exemplaren prioriteit gegeven.

Geen leuke plant om in je tuin te hebben, vooral omdat het succes van bestrijding zeer gering is.

Als je de plant wilt verwijderen dan is het nodig om ook het geheel aan wortels te verwijderen en zeker geen delen van de plant achter te laten. Al kleine stukken van wortel of stengel kunnen uitgroeien tot een nieuwe plant. En wortelresten kunnen zelfs op een diepte van 3 m nog uitgroeien tot een plant.

Bermbeheer door maaien waar ook duizendknoop groeit zorgt zo ongewild voor verspreiding. De wortel en plantresten die op onverwachte plaatsen achterblijven maken weer nieuwe planten. Grondtransport draagt op dezelfde wijze bij aan verdere verspreiding.

Wat moet je dan doen om te verhinderen dat de soort zich verder verspreidt?

Men is ervan overtuigd dat de soort niet meer weg te krijgen is. En dan moet je zorgen dat de soort beheersbaar blijft. Rioleringen en bestrating gaan door de scheuten kapot, dijken en oevers worden aangetast. Allemaal zaken die vragen om een effectief beheer.

In verschillende gemeentes is op verschillende manieren de strijd tegen de plant gevoerd.

Om er enkele te noemen:

Het uitputten van de plant. Met het systematisch verwijderen van alle uitlopers en deze volledig te vernietigen hoop je dat de plant zodanig uitgeput raakt dat deze niet meer tot groei komt. Een kwestie van lange adem, en hopen dat dat succesvol zal zijn.

Afdekken van de bodem. Maar de sterke uitlopers lijken het nog steeds van de bestrijders te winnen. Kleine kiertjes, verbindingen en beschadigingen, hoe klein ook, geven de uitlopers een uitweg naar boven. Je zult het gehele perceel goed moeten bedekken. En goed de grens van de begroeiing met duizendknoop moeten kennen. Tot ruim 3 meter van de rand kunnen er nog uitlopers verschijnen en dat wil je juist voorkomen.

Begrazen wordt ook toegepast, maar dan moeten de grazers zich wel richten op de duizendknoop.

Voor al jonge scheuten worden verorberd, hoewel sommige schapen ook oudere stengels lijken te eten. Eten is ook een manier waarop wij (dan bedoel ik niet de professionele terreinbeheerders) een bijdrage zouden kunnen leveren: jonge spruiten oogsten en eten als asperges. Ik heb het nooit geprobeerd. Maar het schijnt goed te eten te zijn.

Het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen lijkt succes vol te kunnen zijn. Wat moet je denken van het gebruik van glyfosaat (ook wel bekend als Roudup, u allen ongetwijfeld bekend). Injecteren van de stengel op een bepaalde hoogte met glyfosaat lijkt de terugkeer van de plant het volgende jaar sterk te verminderen.

Gebruik van het biologisch afbreekbare Ultima is alsnog onzeker, al zijn er voorbeelden van succesvolle toepassing. (bijv bij Renkum).

Hebt u duizendknoop in de tuin, verwijder dan alles, en graaf ook alle worteldelen volledig uit en zorg vaan vernietiging van wat u hebt gerooid. Anders draagt u bij aan verspreiding.

Als zal, zoals eerder is gezegd, definitieve verwijdering van duizendknoop een illusie zijn.

Mijn dank gaat uit naar Wim Chardon die mij een reeks artikelen heeft verstrekt over *Fallopia japonica*.

Nico Bosman



Voor al op beek- en rivieroever heeft dit een nadelig effect op de inheemse vegetatie, maar ook op bodemdieren. De Japanse duizendknoop heeft dus een negatief effect op de biodiversiteit en natuurlijkheid.

Duizendknoop kan ook economische schade veroorzaken, bijvoorbeeld doordat dijken en taluds langs watergangen minder stabiel worden als gevolg van het wegconcurreren van de grasvegetatie die voor de vastlegging van de grond zorgt. Ook kan de soort schade veroorzaken aan bijvoorbeeld verhardingen, rioleringen en funderingen door de enorme groeikracht van de wortelstokken. Deze vormen van schade kunnen hoge kosten met zich meebrengen.

hoe willen we het gaan aanpakken?

In Oosterbeek loopt al een proef met de bestrijding van de Japanse duizendknoop met varkens. Om in korte tijd zoveel mogelijk groeiplekken van deze plant aan te pakken willen we met vrijwilligers een Japanse Duizendknoopbrigade gaan vormen, die de planten met het wortelstelsel gaat uitspitten. In veel gevallen zal dat afdoende zijn. Soms zullen wortelstokken te diep liggen om uit te graven, dan zullen de uitlopers van de plant zeer regelmatig afgemaaid moeten worden.

Uiteraard moeten we voorkomen dat het uitgespitte materiaal weer gaat uitlopen. De gemeente Renkum en de ACV zullen zorg dragen voor een verantwoorde afvoer en behandeling van het geoogste plantenmateriaal.

wanneer gaan we beginnen?

Als de provinciale subsidie verkregen wordt willen we begin april dit jaar aan de slag gaan. Voor die tijd zullen vrijwilligers hiervoor worden opgeroepen zowel via onze eigen IVN-kanalen als via oproepen in de lokale bladen. Eind november zullen we dan deze actie afronden. Hopelijk hebben we tegen die tijd de belangrijkste 'brandhaarden' van Japanse duizendknoop afdoende bestreden.

Bestrijding is in volle gang.

Cees Kwakernaat

DUIZENDKNOOP- BRIGADE RENKUM

JAPANESE DUIZENDKNOOPBRIGADE RENKUM

IVN Zuidwest Veluwezoom wil, samen met de Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) en de gemeente Renkum, een groep vrijwilligers mobiliseren om de sterk oprijkende Japanse duizendknoop in de gemeente Renkum te gaan bestrijden. Om de kosten hiervoor te dekken is een subsidie bij de provincie Gelderland aangevraagd, en heeft ook de gemeente Renkum een financiële bijdrage toegezegd.

Waarom is bestrijding nodig?

De soort kan zich zeer snel vegetatief uitbreiden. Een deel van de verspreiding in Nederland heeft zeer waarschijnlijk plaatsgevonden via het maaien van wegbermen, oevers en ander openbaar groen. Bij het maaien kunnen er gemakkelijk delen van de plant aan de machines blijven hangen die er dan vervolgens op een andere plek weer af vallen. Door het vroege uitlopen, de snelle lengtegroei en de vorming van een nagenoeg gesloten bladerdek wordt de overige vegetatie geheel overgroeid en op den duur verdrongen.



De groenling (Aly van Eijk)

Recept

Crudite di Pere e melone voor 6 personen, bereidingstijd 15 minuten

Een salade van peer en meloen met een balsamicovinai-grette, honing en fossa en Castelmagnokaas. Deze laatste kaas is moeilijk te verkrijgen als vervanging kan een belegen schapenkaas worden gebruikt.

Ingredienten

6 kleine peren, niet te rijp, geschild en in dunne plakken gesneden.

Citroensap.

Extra vergine olijfolie.

Zout.

Gereduceerde balsamicoazijn (zie hieronder).

6 plakken van van beide kazen of 12 plakken van de schapenkaas die wat dikker moet worden gesneden.

Bieslook.

Versgemalen peper.

Leg de plakken peer en meloen mooi op de borden. Schenk er een sliertje citroensap, olijfolie, honing en balsamicosaus over en bestrooi met zout. Garneer met de beide kazen of met de schapenkaas en een paar stengels bieslook. Bestrooi met peper en serveer direct. Lekker met een stukje bruin stokbrood.

Gereduceerde Balsamicosaus

250 ml balsamicoazijn

125 ml rode wijn.

125 ml. Rode port.

4 zwarte peperkorrels.

2 kleine sjalotjes.

1 laurierblad 5cm sinaasappelschil.

Doe alle ingredienten voor de saus in een kleine pan. Kook de vloeistof in op een laag vuur in ca 30 minuten of tot stroopdikte. Haal door de zeef. De smaakmakers worden niet gebruikt. Doe de saus in een fles of beker en bewaar max 1 maand in de koelkast. Voor gebruik even 5 minuten onder de warme kraan houden.

Eet smakelijk.

Cokkie

Goudvissen

Carassius auratus auratus

Hans van Manen een min of meer bekende Veenendaler wist in korte tijd zijn bekendheid uit te breiden tot heel Nederland maar ook ver daarbuiten. Niet dat hij dat wilde overigens.

Van Manen woont in het centrum van Veenendaal en de gemeente heeft daar een heuse gracht aangelegd. Waar vroeger griften in Veenendaal heel gewoon waren om te voorkomen dat het water teveel de overhand kreeg werden deze na de aanleg van het Valleikanaal overbodig. De steeds verder gaande verstedelijking heeft er voor gezorgd dat deze griften werden gedempt.

Bij de nieuwste uitbreiding, vernieuwing, van het centrum van Veenendaal werd tussen de winkels en woningen de Brouwersgracht aangelegd. Een meter of 4 breed, hier en daar een bruggetje en het oude gevoel kwam een beetje terug.

De winkeliers en bewoners rond de gracht vonden het maar een dood stukje water en Hans van Manen nam het initia-

tief om er goudvissen en goudwindes in uit te zetten. Een initiatief dat zeer werd gewaardeerd door de omwonenden maar dat, bleek later, in strijd was met de wet.

De goudvissen worden namelijk groot en gaan zich voortplanten. De vissen kunnen zelf de gracht niet uit, maar de eitjes van de goudvissen kunnen via het afwateringssysteem in andere wateren belanden. Op die manier zouden goudvis-eitjes bevrucht kunnen raken door kroeskarpers. Dat is volgens 'Platform Stop Invasieve Exoten' onwenselijk. Dat trok aan de bel. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) van het ministerie van Economische Zaken heeft bepaald dat Van Manen de goudvissen uit de gracht moet vissen.

Maar Van Manen tekende geen bezwaar aan tegen het besluit. "Als deskundigen zeggen dat het slecht is voor de andere dieren in de omgeving, dan respecteer ik dat. Ik heb dit ooit gedaan uit liefde voor dieren. Dus als nu blijkt dat het niet goed is voor de natuur, zal ik de vissen er keurig uit halen". En zo geschiedde. Van Manen heeft de invasieve exoten gevangen en weer verkocht. Goudwindes zijn er voor in de plaats gekomen.

Huub de Kock



Hans van Manen



Goudvissen in de bracht



Slenterpaadjes

De herfst is ieder jaar weer spannend, wat of er gaat gebeuren, vorig jaar door de droogte in het begin weinig paddenstoelen. Dit jaar, zijn er eind juli al veel paddenstoelen, de boleten en de russula's spannen de kroon. In juni rook ik de grote stinkzwam al. De witte knolamanieten, de grauwe amanieten. Ik ben benieuwd wanneer we de paddenstoelen excursies gaan houden; of er dan nog genoeg over is. Maar dan zijn er altijd de meest bekende onder de zwammen: De vliegenschwam.

De rozenbottels van de wilde rozen zijn een zeer geliefd bij de vogels, de groenlingen kunnen er heel wat aan. De lijsterbes, dit jaar hingen de takken zwaar naar beneden vanwege de vele grote trossen. Dat was in juli al zover. De merels en de lijsters hebben het bijzonder druk om alles eruit te pulken, er blijven alleen kantwerkjes over, die steken mooi af. Van de lijsterbes kan jam gemaakt worden, rauw bevatten ze looistoffen en wat blauwzuur. De vlierbessen zijn paars/zwart. Vroeger werd er volop geplukt, om er sap van te maken, boordevol vitaminen. Spreeuwen zijn er gek op, wanneer ze er teveel van eten, raken ze aangeschoten van de alcohol die ze binnen krijgen. Ze zwalken dan erg luidruchtig door de lucht! Net mensen. Rauwe bessen hebben een laxerende werking. Na koken, gaat die werking verloren en kan er jam van worden gemaakt. Bessen en blad worden ook gebruikt voor het verven van wol en stoffen. Het blad geeft geel en de bessen lila paars, tot grijs-zwart.



Kardinaalsmuts (Aly van Eijk)

De zwarte els, is een alom bekende boom. De elzenkatjes die bungelen en de elzenproppen waar onder andere de sijsjes dol op zijn. Ze peuten de kleine zaadjes eruit. De staartmezen zijn er ook dol op. Bij het Ketelwegje waar veel zwarte elzen voorkomen, heb ik af en toe het geluk om een troepje te zien; je hoort ze eerst en als je dan kijkt, zijn ze al weer bijna verdwenen! De Hel, wat naast het Ketelwegje ligt, aan de andere kant De Blauwe Hel, wordt nu drie jaar niet meer gebruikt voor vee. In die korte tijd is er een ondringbaar elzenbos ontstaan, was al flink de hoogte in is gegaan. De reeën hebben een goede schuilplaats, je kunt ze ook niet meer zien.



vlierbessen (Aly van Eijk)

De kardinaalsmuts is een bladverliezende struik, met een tamelijk onopvallende bloei. In de lente beginnen in de nazomer de vruchten te kleuren; roze tot rood. Wanneer ze open springen komen de fel oranje zaden aan het licht. Het hout is heel hard, er werden vroeger hout verbindingspenen en spoelen voor spinnenwielen van gemaakt. Het werd in vroeger tijden ook gebruikt tegen hoofdluis; men bracht de verpulverde vruchten en het blad op het haar om luizen te doden, ja de huis apotheek vroeger was niet zo duur als tegenwoordig! De trosvlier, of bergvlier, heeft dit jaar bijna geen rode bessen, de late vorst is de boosdoener, de gewone vlier bloeit veel later. Deze bes is giftig voor de mens, niet voor de vogels. De bergvlier is uit de bergen stroom afwaarts mee gevoerd door de rivieren. Hij groeit onder andere bij De Blauwe Hel.



Sijs aan elzenporppen (Aly van Eijk)

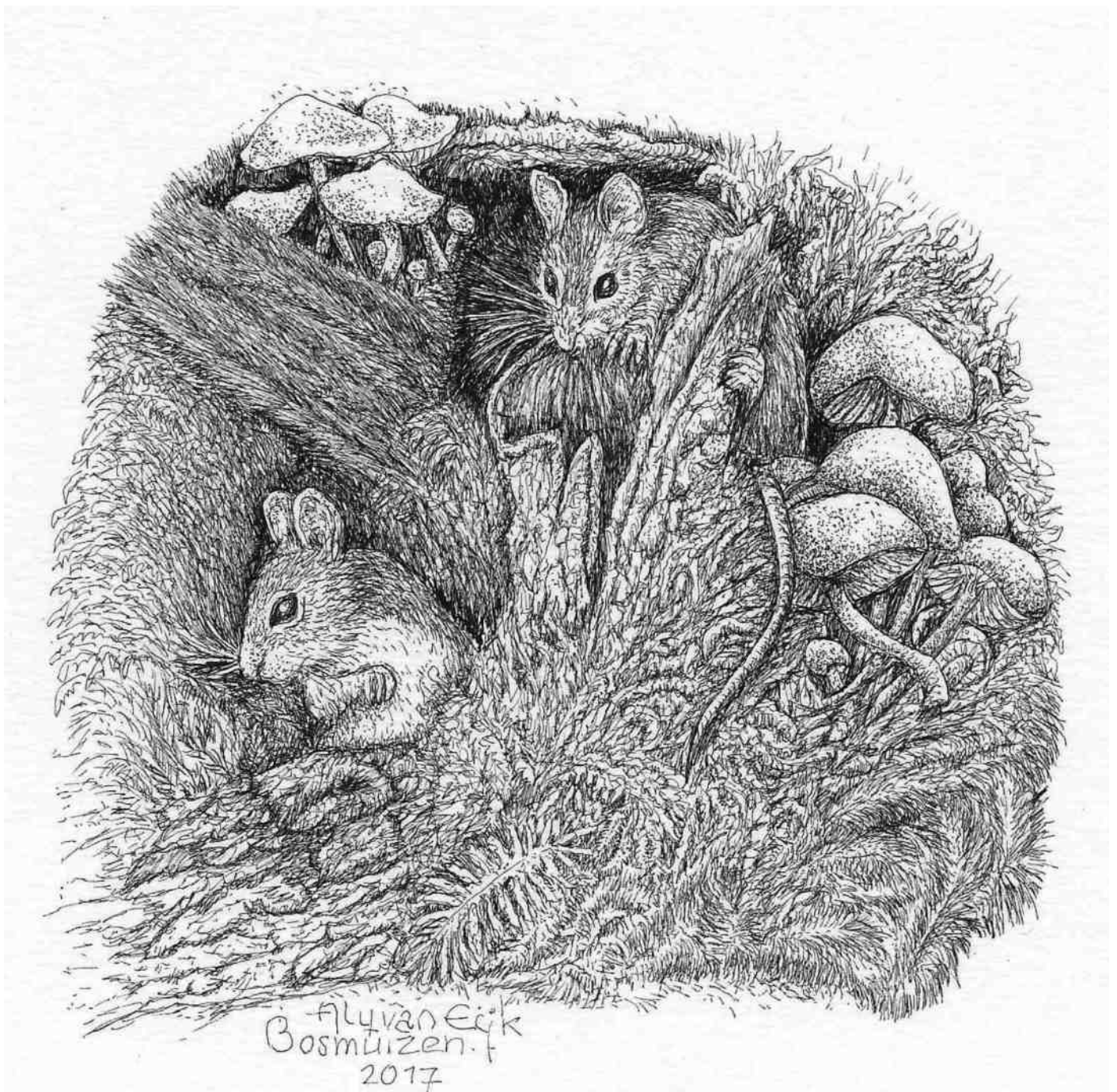
Wat ik wel bijna iedere dag zie, zijn de jonge fazantjes, in het begin waren er negen, de laatste keer telde ik er zeven. Maar de buizerds die daar een nest hebben, leven niet van de lucht waar ze zo mooi in zweven. In de hoge grasranden waar ze alle mogelijke zaadjes meepikken, zijn ze goed verstopt. Het is daar iedere dag een feestje om te lopen. De trekvogels zijn vertrokken naar zonniger oorden. Het is dan weer best stil geworden, maar de standvogels blijven, zo als een spannetje groene spechten, die je regelmatig hoort en ziet. Ze zitten in een groot elzenbos bij De Hel.

Het landgoed Remmerstein is een prachtig bos, waar je door de week helemaal in je eentje loopt. Zelden kom je iemand tegen, er staan veel bomen die je niet zo snel ergens anders tegen komt. De zeedennen staan er. Waar je van die hele grote sparappels tegen komt, die met kerst bij de bloemist voor een aardig prijsje liggen. De tiskaspar, heel sierlijk en elegant, waar kleine sparappeltjes onder liggen, die ik op-raap, (om te bestuderen uiteraard) Ik leer nog elke dag. De werkgroep van het IVN zijn daar hard aan het werk, grote

stukken waar lindebomen opnieuw zijn geplant. En regelmatig kijk ik even bij de Paasheuvel, een kleine piramide. Met zichtlijnen alle windstreken op. Goed, het zicht is niet meer waar het voor was bedoeld, Je keek tot Amersfoort en in de Betuwe. Je kon kijken naar de Duiventoren, bij de Cuneraweg. Die kleine boompjes van toen hebben een indrukwekkende hoogte bereikt. Omdat ik alleen loop, maak je bijna geen geluid en de reeën kan ik altijd op mijn gemak bewonderen. Mijn grote hond blaft niet en als je neus aan neus staat met een ontsnapt damhert, van De Plantage, gaat hij rustig op zijn achterwerk zitten, zodat ik een foto kan maken! Een keer geluk, ik zag een boomarter, hij was ook meteen weer uit het zicht! Maar dan loopt er ineens een bosmuisje over het pad. Prachtig om te zien en zo snel. Eekhoortjes, er zijn er wat minder, maar toch met wat opletten zie je ze er eentje. Vaak kun je ze al zien, dat ze in de buurt zijn, aan de afgekloven sparappels op de grond.

Kijk en geniet.

Aly van Eijk.



Bosmuisjes (Aly van Eijk)

Brulkikker

Het is een heerlijk plekje in onze tuin: de vijver. Er is altijd wat te zien. Een ware kikkerorgie in het vroege voorjaar en de eerste kleine watersalamanders zichtbaar onder water. Wat later komen de insecten zoals de schrijvertjes, schaatserijdtjes en de bootsmannetjes. De libellen spannen de kroon met hun prachtige metallic kleuren.

Kortom het jaar door het ene natuurmomentje na het andere. Maar op een zekere dag ... ik wist niet wat ik zag. Een enorm kikkerhoofd stak boven het water uit. Roerloos zat het reuzendier daar tot hij begon te loeien als een koe. Het was wel duidelijk, dit was een echte Amerikaanse Brulkikker!

De Amerikaanse Brulkikker is een echte exoot. Vooral in de jaren 70 en 80 is deze uit Noord-Amerika in Europa geïmporteerd als 'speeltje' in de tuinvijver en voor de consumptie van de (stevige) kikkerbillen. Kop en romp samen meten tot 20 cm. Samen met de poten halen ze een lengte van ca. 45 cm en ze wegen tot ca 500 gram. Echte reuzenkikkers dus! Ze kunnen goed tegen ons klimaat en hebben hier in Europa geen natuurlijke vijanden. Zelf vreten ze alles wat ze maar te pakken kunnen krijgen: amfibieën, eendenkuijken, jonge vogeltjes enzovoort. Ze planten zich goed voort en vormen zo een ware bedreiging voor de inheemse fauna. Eind jaren 90 is er een importverbod ingevoerd, maar deze kikker plat zich bij tijden nog voort in onze buurlanden en in 2010 zijn nog voortplantingen van de brulkikker in Limburg waargenomen. De kans dat deze kikker hier weer de kop opsteekt is weliswaar minder dan voorheen, maar nog zeker niet uitgesloten.

Daarnaast kunnen ze, vooral als ze met meer zijn, 's nachts flink veel lawaai maken en als je de 'gelukkige' bezitter bent van een paar van deze kikkers je nachtrust aardig verstieren.

Hoe ons nu op een diervriendelijke wijze van deze kikker te ontdoen?



foto Nico Bosman

De dierenbescherming had zelf geen idee, maar belde het ministerie van Landbouw. De boodschap die ze namens het ministerie doorgaven: 'Die mensen zijn in overtreding! Het gaat om een exoot en die mogen ze niet bezitten'. Vervolgens kregen we de dierenambulance, drie man sterk, op bezoek. Die leek het een fluitje van een cent. Maar terwijl er zes laarzen aan de over van de vijver stonden, hield de kikker gedeisd en bleef wijselijk onder water. Maar geen probleem, ze zouden de brandweer vragen de vijver leeg te pompen...

Schoonvader had wel een idee dat hout sneed. Volgens diens instructies maakte Nico een fuik. Zodra de kikker weer op zijn vaste plek in de vijver zat rende hij naar boven om het touw, dat vanuit het slaapkamerraam naar de vijver was gespannen, aan te trekken. En ja hoor, de fuik klapte dicht en de kikker was gevangen!

Nu konden we de kikker in de emmer pas beter bekijken en zien hoe groot hij wel niet was.

De dierenambulancen wist wel een goed adres en heeft de kikker opgehaald.

Een paar weken later kwam de rekening van de dierenambulance waarop keurig gespecificeerd stond: 'Voor het transport van een kikker'.

Ida Marsman



LEPPERS
ZONWERING
VEENENDAAL

Leppers Zonwering B.V.
Nieuweweg 85
3905 LH Veenendaal
Telefoon 0318-517565
Fax: 0318-543260

BTW nr. 8099.91.998.B01
ING bank
IBAN: NL30INGB0651914558
K.v.K.: 30058732
E-mail: info@leppers.nl



foto Tineke Wouda (Fazant vrouwtje)

De fazant werd in Europa waarschijnlijk door de Romeinen ingevoerd.
Fazanten zijn voornamelijk als jachtwild uitgezet.
Oorspronkelijk komen ze voor in het gebied tussen Georgië en China.



EkoPlaza

Uw biologische supermarkt
in Veenendaal

Ook voor uw glutenvrije -
en dieetproducten.

EkoPlaza,
Pr. Bernhardlaan 1, Tel. 0318-516537

O

[

**MEENT &
BOUMAN**

]

kunst met bloemen
business & at home

davidsplein 11 3905 az veenendaal
0318-510106 info@meent-bouman.nl
www.meent-bouman.nl



Bloeit duizendknoop



foto Tineke Wouda (bereklaauw)

Detijgermug

De *Aedes albopictus*

Sinds vorig jaar lopen ze om de 4 á 5 weken bij mij door de wijk. De mannen en vrouwen in de gele hesjes. Ze duiken in de straatputten om te zien of er water in staat en met een wit plastic bakje scheppen ze er water uit. Daarna gaan ze met een klein schepnetje de putten in en laten alles wat ze opscheppen in het water vallen. Dit bakje zetten ze op de grond of een tuintafel en ze kijken er met grote belangstelling in.



Deze mannen en vrouwen werken voor of in opdracht van Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA) en zijn op zoek naar larfjes van de Aziatische tijger mug. In de wijk waar ik in woon (Dragonder-Noord in Veenendaal) werden vorig jaar enige tijgermuggen aangetroffen. De NVWA heeft geen idee waar de beestjes vandaan komen maar doen er alles aan om de verspreiding ervan te voorkomen. Medewerkers van deze dienst hebben muggenvallen geplaatst en bellen om de 4 á 5 weken aan bij de bewoners om in bloempotten en regentonnen te kijken of er broedplekken zijn. De aangetroffen larven worden meegenomen en nader onderzocht.

Door de toenemende import en hogere temperaturen hier is de kans dat de mug hier overleeft en zich permanent vestigt groter geworden. In veel Zuid-Europese landen heeft de tijgermug zich al permanent gevestigd en gaat hij niet meer weg. De tijgermug heeft zich afgelopen jaar weer verder naar het noorden uitgebreid. Zorg is nu dat hij zich ook in Nederland vestigt, als we niet goed opletten en hem niet vroegtijdig signaleren.

De kans dat de tijgermuggen die tot nu toe in Nederland zijn aangetroffen virussen van bepaalde infectieziekten, zoals dengue (knokkelkoorts), chikungunya en zikakoorts, kunnen overdragen is te verwaarlozen. In Nederland komt knokkelkoorts, zikakoorts en chikungunya tot nu toe alleen voor bij mensen die uit een tropisch gebied kwamen waar de ziekte voorkomt.

Bij een eerste onderzoek na de winter in de Veenendaalse wijk Dragonder-Noord hebben inspecteurs van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) geen Aziatische tijgermuggen of larven van dit insect gevonden. Volgende maand is er voor de zekerheid nog een inspectieronde.

Medewerkers van de NVWA hebben 440 tuinen bezocht en 28 vallen geplaatst om te kijken of de muggen rondvliegen. Die vallen zijn geregeld geleegd en onderzocht op tijgermuggen of larven. Daarin is niet één larf gevonden. De vallen blijven tot eind oktober in de wijk staan.

De onderzoekers hebben ook bloempotten omgekeerd waar water in stond en regentonnen bekeken om te zien of het stilstaande water mogelijk broedplaats was geworden. Eventuele eitjes zijn meteen vernietigd. Putten en andere plaatsen waar het water niet weg kon, zijn volgens de NVWA behandeld met een biologisch bestrijdingsmiddel dat larven doodt.

Gelukkig, weer even rust.

Huub de Kock

De mens

Exoten (van de redactie, een bespiegeling)

Het thema van dit nummer roept makkelijk vele vragen op. Wat is dat nu, een exoot. Alleen maar die soorten die bewust door de mens zijn verplaatst, of ook die soorten die zonder opzet door de mens de een volstrekt ander leefgebied hebben kunnen vinden.

De definities daarvan verschillen.

Internationaal wordt vaak de volgende definitie gehanteerd: "Een exoot is een soort die door mensen is losgelaten buiten zijn natuurlijke verspreidingsgebied."

Dit veronderstelt opzet. Terwijl vele soorten zonder opzet door de mens naar een ander leefgebied zijn verplaatst. Je kunt denken aan alle soorten die door ballastwater van schepen over de gehele planeet zijn verplaatst. Of al die soorten die met vakantiegangers zijn meegekomen als een zaadje in hun bagage en hier een prima leefgebied hebben gevonden, zonder de bijbehorende natuurlijke vijanden die de soort in toom houden.

Zaden die door de zeestroming vanuit verre oorden een nieuw leefgebied hebben gevonden zijn geen exoten. Ze hebben immers zelf een verspreidingsmechanisme gevonden die dit mogelijk heeft gemaakt. Hoewel ook dan een nieuw leefgebied zou kunnen worden overwoekerd door de afwezigheid van concurrenten en/of vijanden.

Al filosoferend kan je de aanwezigheid van de mens op aarde even schadelijk noemen voor de aarde als een invasieve exoot voor een bepaald gebied kan zijn. De mens immers heeft de aarde overwoekerd, mede door gebrek aan natuurlijke vijanden. En we claimen al dan niet terecht een steeds groter deel van de aarde als leefgebied. Is de mens een exoot? Je zou misschien wel een goed hanteerbare definitie van exoten kunnen maken die de mens insluit. Of misschien wel het leven in zijn algemeenheid. Het heelal barst van allerlei complexe molekulen en van mogelijk eencellige of meercellige levensvormen die met ruimtestof misschien onze aarde hebben bezwangerd en er leven op heeft gebracht. Dat heeft de mens niet gedaan, dus geen exoot, dat leven. Maar het heeft wel de mens voortgebracht. Het leven is mooi, en ik geniet van al dat moois en ben blij dat het er is. Ik wil geen aarde zonder leven, en zeker geen aarde waarvan het leven door de mens onmogelijk wordt of is gemaakt. Ons zonnestelsel kent Venus, een broeikas-hel. En één planeet als Venus is voldoende. Laat de aarde mooi groen en blauw en divers blijven.

Ik wil niet de aanwezigheid van de mens op aarde betwisten. Maar ik zet wel enige kanttekeningen bij de ongebreidelde expansie van deze soort. In tegenstelling tot al die soorten die wij wel als echte exoten zien is de mens zich bewust van wat zij de aarde aandoet, en zou zich moeten realiseren dat bescheidenheid past. Wij moeten zorg dragen voor de aarde, haar levenskracht en noodzakelijke biodiversiteit. En deze niet vernietigen om kortstondig gewin. In deze tijd van toenemende scepsis wat betreft de invloed van het menselijk handelen op de aarde, het klimaat, noem maar op, is het goed er over te praten, er stil te blijven staan. Als het niet voor de huidige generatie is, dan toch voor alle toekomstige.

Ik zal proberen mijn best te doen.

Nico Bosman

Activiteiten

Activiteiten van de afdeling

vrijdag 22 september

thema: burlen van edelherten video + avondwandeling tijd: van 19:00 uur tot 23:00 uur vertrekpunt: Veenendaal, "De Groenhof" Karel Fabritiusstraat 3, gidsen: Jannie van der Linden, Bert van Leeuwen LET OP: - maximaal 16 personen - auto-excursie - opgeven bij Jannie van der Linden - bij verhindering - afmelden! (0318 - 52 25 83)

zaterdag 23 september

thema: IVN natuurspad "De Holle Boom" wandeling 7 km tijd: 09:30 uur startplaats: Overberg, Parkeerplaats "Bosrestaurant" (voorheen "De Holle Boom") Dwarsweg 63, gids: Maja Stavleu, Dorthy Reijn LET OP: - opgeven: 06 - 11 16 84 31 of d.reijn@xs4all.nl

zaterdag 30 september

thema: paddenstoelenexcursie tijd: landgoed Prattenburg duur: van 14:00 uur tot 16:00 uur vertrekpunt: Rhenen (bij Veenendaal) parkeerplaats "Groene Entree Prattenburg", Cunerauweg gidsen: Aly van Eijk, Jannie van der Linden LET OP: - spiegelkje meenemen

zaterdag 7 oktober

thema: paddenstoelenexcursie tijd: Grebbeberg en Laarsenberg duur: van 14:00 uur tot 16:00 uur vertrekpunt: Rhenen: parkeerplaats Grebbeberg (bij het monument) gidsen: Aly van Eijk, Jannie van der Linden LET OP: - spiegelkje meenemen

woensdag 18 oktober

thema: Oma-Opa en kleinkinderen "herfst" tijd: van 14:00 uur tot 15:30 uur vertrekpunt: Veenendaal, hoek Slaperdijk / Dijkstraat-west gidsen: Ingrid Belser, Jannie van der Linden LET OP: - opgeven bij Jannie van der Linden, (0318 - 52 25 83)

zaterdag 21 oktober

thema: paddenstoelenexcursie tijd: van 14:00 uur tot 16:00 uur vertrekpunt: Rhenen (bij Veenendaal), "Elsterbos" parkeerplaats einde van Cunerauweg SBB geeft toestemming op de Cunerauweg langs Prattenburg te rijden gidsen: Aly van Eijk, Jannie van der Linden LET OP: - spiegelkje meenemen

vrijdag 17 november

thema: Lezing - Vogels "Natuur is om de hoek" en "Bedreigde vogels" aanvang: 19:30 uur locatie: Veenendaal, "De Groenhof" Karel Fabritiusstraat 3 spreker: Hans Peters (hoofdredacteur tijdschrift Vogels)



foto N Bosman

Grove den

Exoten: dit is het onderwerp van het themanummer. Heb ik foto's van exoten ofwel uitheemse soorten? Dankzij een lange lijst aangetroffen op www.werkgroepexoten.nl is deze vraag snel beantwoord met JA. Voor mij volkomen ingeburgerde soorten uit flora en fauna blijken eigenlijk uitheems te zijn. Afhankelijk van de geraadpleegde website zijn o.a. fazant, konijn en knobbeltzwaan twijfelgevallen, wat ik graag in mijn voordeel uitleg. De Grove den is een geval apart. De soort is zowel inheems als uitheems. Mijn nieuwsgierigheid naar hoe dit precies zit, leidde tot dit artikel.



Foto Tineke Wouda

VOORKOMEN

De Grove den is algemeen in Europa. Met name in de koudere regionen, zoals Scandinavië en het hooggebergte tot 2.000 m, gedijt de Grove den goed. Na de laatste IJstijd was in Nederland de Grove den inheems op hoogveen. Samen met de berk was het een echte pioniersoort en de meest succesvolle boom om stuifzanden vast te leggen. Door afgraving van het veen en ontginning van de "woeste gronden" zijn de oorspronkelijke, inheemse bomen zo goed als uitgestorven. In 1514 is voor het eerst dennenzaad uit Zuid-Duitsland geïmporteerd. Rond die tijd is het Mastbos bij Breda aangeplant. Dit is het oudste in Nederland aangeplante bos met ondermeer Grove den.

Vanaf de 18e eeuw zijn heidevelden en zandstuifgebieden in Drenthe, op de Veluwe en in de Kempen ermee beplant. Tevens werden bossen aangelegd voor productiedoeleinden. De Grove den stelt weinig eisen aan de bodem en hij is bestand tegen vorst, hoog grondwater, droogte en hitte. Ideaal dus voor voedselarme, droge zandgronden.

NAAMGEVING

Naaldbomen of Coniferen (kegeldragers) horen tot de naaktzadigen. Bestuiving vindt altijd plaats door de wind. Enkele soorten, zoals Lariks, Watercipres en Moerascipres, verliezen 's winters hun naalden. De Grove den of Pijnboom (*Pinus sylvestris*) is een soort van het geslacht Den in de dennenfamilie (Pinaceae). De Parasolden is de leverancier van de in de keuken benutte pijnboompitten.

Spontaan uitgezaaide Grove dennen heten Vliegdennen. Het lichte, gevleugelde zaadje kan door de wind over grote afstanden meegevoerd worden om te ontkiemen op kale plekken op heidevelden en stuifzanden. Vliegdennen zijn vaak solitaire bomen of ze staan in groepjes bijeen. Vrijstaande bomen hebben alle ruimte en licht om, mede beïnvloed door de wind, grillige vormen aan te nemen met

laaghangende takken en een brede kroon. Een fraai drielal staat bij het Egelmeer. Het mooiste uitzicht erop is vanaf de kant van de grondwatermeter. Zie foto blz. 16.

Bosbomen staan dicht op elkaar en beconcurreren elkaar om licht. Als gevolg daarvan ontwikkelen ze lange, rechte stammen en hoge kruinen. Vroeger werden deze bomen mastbomen genoemd: er werden scheepsmasten van gemaakt. In de bosbouw wordt de Grove den meestal gekapt voordat hij een eeuw oud is. Overigens betekent "sylvestris" in het bos groeiend.

TOEPASSINGEN

Van oudsher is de Grove den een belangrijke leverancier van hars, teer en terpentijnolie. De laatste is in gebruik bij het schilderen om verf te verdunnen. Timmerhout van Pinussoorten wordt "grenen" genoemd. Om de hiervan gemaakte meubels staat een Zweeds woonwarenhuis bekend. Het eveneens veelgebruikte vurenhout is afkomstig van de Fijnspar (*Picea abies*). Het hout vindt ook toepassing in de bouw, de papierindustrie en - vroeger - bij het vervaardigen van telefoonpalen.

Vooraf in de 19e eeuw is de Grove den aangeplant als mijnhout, om ondergrondse gangen in steenkoolmijnen te stutten. Grenenhout is uitermate geschikt omdat het grote draag- en buigkracht bezit. Voordat het breekt gaat het hout behoorlijk kraken. Hierdoor gewaarschuwd kunnen mijnwerkers zich snel uit de voeten maken, wanneer een mijngang dreigt in te storten. De kanarie, die snel overlijdt bij aanwezigheid van het dodelijk gas koolmonoxide, is bekender als levensredder van de mijnwerker.

KENMERKEN

Uitzonderingen daargelaten, zijn sparrenkegels groot en langwerpig, dennenappels zijn klein en rond van vorm. De onopvallende kegels van de Grove den worden gemiddeld 5 cm. De grijsgroene, lichtgedraaide naalden zijn vrij kort. Ze groeien in paren en worden 3 tot 6 cm. Van sommige dennensoorten bereiken de naalden een lengte tot 25 cm: bijna een A4-tje lang. Dennen-naalden zijn rond, in tegenstelling tot sparren-naalden die plat, driehoekig of vierhoekig zijn en los van elkaar staan. De Grove den kan 25-35 m hoog worden en heeft een penwortel, waarmee ook uit grotere diepte water opgenomen kan worden. Jonge schors aan de top van de boom is glad en grijsgeel tot oranje van kleur. De bast is vaak onopvallend en variabel aan de verschillende zijden van de stam. Op oudere leeftijd worden er ruwe, roodbruine schorsplaten gevormd, die van boom tot boom een vrij wisselend uiterlijk hebben.

BIJZONDERE BOMEN

Net als Eik, Linde en Beuk kent ook de Grove den monumentale exemplaren met een verhaal. Op landgoed Twickel bij het Twentse Delden pronkt de hoogst gemeten den van 33,5 meter. Grove dennen uit de 18e en begin 19e eeuw komen sporadisch voor. Bij Ommen groeien fraaie, hoge dennen uit de 19e eeuw. In Zweden staat een boom van zevenhonderd jaar oud. Een stamomvang van meer dan 2,5 m is in Nederland vrij zeldzaam. Het waarschijnlijk oudste Nederlands exemplaar is de "Duizendjarige Den" bij Wolfheze. In werkelijkheid is hij tussen 1600 en 1650 aangeplant. Met een omtrek van 4,3 m was hij tevens de dikste. In 2006 is de 22 meter hoge Duizendjarige Den omgevallen. Doordat de stam gedeeltelijk hol was en veel wortels afgestorven bleken, is hij onder z'n eigen gewicht bezweken. Deze woudreus is nu in horizontale staat te bewonderen, leven en schuilplek biedend aan tal van dieren, planten en andere organismen.

Zelf zien? Je vindt de illustere boomstam langs de gele pijltjesroute, vlakbij Bilderberg Hotel Wolfheze. Op ruim een kilometer zuidelijk van het station, parallel aan de Wolfhezerweg, start tevens de blauwe wandelroute die langs de Wodanseiken voert.

TRIVIA

De onderste takken van naaldbomen in een bos zijn afgestorven en zitten deels nog aan de stam vast. Tel deze takkenkransen en je weet grofweg de leeftijd van de boom in jaren.

Gissen met welke den je van doen hebt is simpel. In Nederlandse bossen betreft 95% slechts één soort, namelijk de Grove den.

Dennennaalden groeien paarsgewijs (Den = duo), sparrennaalden staan los van elkaar (Spar = solo) en de naaldverliezende Lork of Lariks groeit in toefjes (Lariks = legio).

In tuinen en parken zijn cultivars en soorten uit alle werelddelen te vinden, te bestellen bij boomkwekerijen. Het bekende ezelsbruggetje (solo, duo, legio) gaat niet altijd op. Zo heeft de Pinus jeffrey drie naalden bij elkaar; bij de exoten Weymouthden en Tranenden zijn het vijftallen.

Veel boomsoorten zijn geschikt er een bonsaivorm van te kweken. Ook van Vliegdenen zijn prachtig gemodelleerde boompjes bekend. Bonsai is het Japanse woord voor "boom in pot".

De veel aangeplante Noord-Amerikaanse Douglasspar (*Pseudotsuga menziesii*) valt taxonomisch gezien onder de dennen, maar heeft ook kenmerken van de spar. Het is één van de grootste bomen ter wereld. In Europa reikt hij tot 50 m hoog, de helft van bomen in het herkomstgebied. Karakteristiek zijn de kegels met drietandige dekschubben tussen de zaadschubben. De naalden zijn plat en lijken op die van de spar. Door het kneuzen van naalden, komt een citrusachtige geur vrij. Sinds 2003 wordt de boom beschouwd als Nederlandse soort.

Tineke Wouda



Bijenwolf

Het leven van de bijenwolf (*Philanthus triangulum*).

Al bladerend in het blad "Mijn Bijen" viel mijn oog op een artikel over bijenwolven. Na achteraf bleek een ontzettend interessant artikel over een insect waar ik zelf nog nooit van gehoord had. Geen wolf dus, maar een klein harig insect met zes pootjes en gele strepen op zijn gladde achterlijf zoals bij een wesp. Een graafwesp die zijn nest maakt in het zand. Deze wesp maakt voor zijn voortplanting gebruik van de honingbij. De nesten zien er uit als min of meer ovale hoopjes in het zand van ongeveer 15 bij 20 mm. Met aan een van de spitse kanten de ingang van het nest. De bijenwolf komt oorspronkelijk uit het Middellandse Zee gebied en kan vooral in warme zomers een plaag zijn voor de bijenteelt.

Levenswijze van de bijenwolf.

De bijenwolf is actief in de maanden juni tot en met september. Het is een solitair levens insect, maar gewoonlijk wel met vele nesten op een beperkt oppervlak. De vrouwelijke bijenwolf is 16 tot 19 mm. groot en de mannetjes zijn beduidend kleiner. De mannelijke bijenwolf graaft zelf geen nest, maar zoekt een plaatsje op een grashalm of een andere plantenstengel en wacht daar op de vrouwtjes. Bij zijn monddelen zitten klieren die een feromoon afscheiden, daardoor worden de vrouwtjes gelokt. De paring duurt ca vijf minuten. De vrouwelijke wesp graaft haar nest in openliggende zandvlaktes bij voorkeur op het zuiden gelegen. Ze graaft een gang met een lengte van ca 70 cm, schuin in de grond en een diameter van 8 tot 10 mm. Aan het einde van de gang maakt zij een of meer holtes ter grootte van een duivenei.

De wesp voedt zich met de nectar die ze van bloemen verzamelt en uit de honingmaag van de bij, die zij vangt als de bij op een bloem zit. Ze pakt de bij aan de buikzijde vast en steekt haar tussen de tweede en de derde borstring. De bij raakt verlamd, maar gaat niet dood. De bijenwolf houdt de bij stevig tegen zich aangeklemd en daardoor komt de nectar uit de honingmaag naar buiten. Die nectar likt de bijenwolf op. Ze vliegt met de bij naar het nest en graaft de opening open. Vervolgens sleept ze de bij haar nestholte binnen. Hij legt een eitje op de buikzijde van de nog levende bij en gaat weer op jacht. Zo kunnen vijf tot zeven bijen in een nestholte worden verzameld. Na drie dagen komt er een larve uit het eitje die zich voedt met de bijen. Na zes tot zeven dagen verpopt de larve zich en blijft tot de volgende zomer in het nest. Over de mannelijke bijenwolven na de bevruchting is weinig bekend. Ze vangen geen bijen. Dit artikel is een samenvatting van het artikel uit "Mijn Bijen" en is geschreven door: Peter Bohlmeijer.

Ik wilde dit jullie niet onthouden.

Cokkie Gadella



Vreemde vogels (N Bosman)



foto Tineke Wouda (Vliegdennen bij het Egelmeer)



Duizendknoop weg

Werkinstructie bestrijding Japanse, Boheemse Sachalinse en Afghaanse duizendknoop

Algemeen

Alleen bewezen beheer- en bestrijdingstechnieken zijn benoemd. Ook niet ingrijpen is een optie. Voordat er gestart mag worden met bestrijdingsmaatregelen, dient er eerst overlegd te worden met een gebiedsbeheerder en ecooloog. Voor de bestrijding worden in de kalender de bewezen technieken genoemd en aangegeven in welke periode deze het beste toegepast kunnen worden.

Niet ingrijpen (voorkeur)

Om verdere uitbreiding van bestaande besmette locaties tegen te gaan, moeten besmette locaties bij voorkeur zoveel mogelijk worden ontzien. Indien er geen noodzaak is om de plant te maaien, niet doen! Bij maaien kunnen namelijk makkelijk stukken stengels en wortelstokken (o.a. via water) worden verspreid.

Machinaal verwijderen & afvoeren

Machinaal verwijderen om uit te roeien is alleen effectief bij zeer hoge toepassingsfrequentie (minimaal 1x / maand). Bij een maaifrequentie van 1x / maand gedurende het hele groeiseizoen kan het 3 tot 5 jaar of langer duren voordat de populatie uitgeput is. Bij machinaal maaien kunnen mak-

kelijk stukken stengels worden verspreid. Vooral langs waterlopen mag niet zodanig worden onderhouden dat delen van het maaisel met Japanse duizendknoop in het water terecht komen (3 meter van de haard met Duizendknoop niet maaien). Handmatig maaien met bijvoorbeeld een bosmaaier (met zaagblad) of zeis heeft de voorkeur. Als de planten dicht bij de grond worden afgemaaid is verspreiding van de stengels zeer beperkt en lokaal, wel moet voorkomen worden dat delen in het water vallen. Bosmaaier (met zaagblad) na gebruik schoonvegen. Het maaisel dient altijd te worden afgevoerd.

Handmatig verwijderen & afvoeren

Kleine locaties met Duizendknoop kunnen handmatig geëlimineerd worden, door de plant en wortels uit te trekken na ze los gewerkt te hebben met een riek. Maandelijkse controle is hierbij noodzakelijk, met aandacht voor een juiste verwerking van de ondergrondse uitlopers en wortels. Het maaisel dient altijd te worden afgevoerd.

Afgraven

Deze optie wordt gebruikt om de plant op de locatie volledig uit te roeien en is niet overall toepasbaar. Met name op waterkeringen en bij beginnende jonge haarden is dit een effectieve strategie. Er moet minstens tot 3 meter (max. 7 meter) diep worden afgegraven en minimaal tot 2 meter vanaf de buitenrand van de populatie.

Chemisch bestrijden

Deze optie mag alleen gebruikt worden op waterkeringen.

Chemische bestrijding van Japanse duizendknoop is mogelijk met gewasbeschermingsmiddelen op basis van glyfosaat. Langs watergangen is het in principe niet toegestaan. Chemische bestrijding kan worden toegepast door het middel op afgemaaide stengels te bestrijken. Een andere methode is eerst de planten af te maaien, dan de stoppels uit te laten lopen en de bladeren dan te besproeien met het bestrijdingsmiddel. Ook het injecteren van de plant behoort tot de mogelijkheden.

Afvoer van maaisel

Maaisel met Duizendknoop mag niet verspreid worden en dus niet in de kleine kringloop worden opgenomen. Indien de Duizendknoop is gemaaid, dienen maaisel en wortels afgevoerd te worden naar een gecertificeerde groenrecycling/verwerker.

Af- en aanvoer van grond

Grond met uitheemse duizendknoop mag niet met andere grond worden vermengd om een gecontroleerde afvoer te verzekeren. Bij aankoop of verplaatsing van grond van buiten naar binnen het beheergebied van de waterschappen dient nagevraagd te worden of de grond vrij is van Japanse duizendknoop. Verplaatsingen van grond binnen het beheergebied maar ook van en naar gronddepots dienen geregistreerd te worden met de aantekening of wel of geen besmetting van Japanse duizendknoop aanwezig is.

Dit stuk is van de waterschappen aan de kop van het artikel.



foto Aly van Eijk (de Paasheuvel)



foto Tineke Wouda (wespspin)



foto Tineke Wouda (blauwe druif)



foto Tineke Wouda



**Rabo Mobiel-
bankieren.**

**Gemakkelijk,
handig en
overal.**

Snel en eenvoudig bankzaken regelen met uw tablet of mobiel.

Thuis of onderweg, er zijn momenten dat u even uw saldo wilt checken, bij- en afschrijvingen wilt bekijken of geld wilt overboeken. Met de Rabo Bankieren app op uw tablet of mobiel kunt u dit snel en overal doen.

Meer weten? Ga naar rabobank.nl/mobielbankieren

Samen sterker



Rabobank

Lid of donateur worden

U kunt het werk van de IVN-afdeling Veenendaal - Rhenen en omstreken steunen door lid of donateur te worden. Als lid of donateur bent u van harte welkom bij onze activiteiten.

Als lid ontvangt u naast het Groene Blad, dat minimaal 4 keer per jaar verschijnt, ook het kwartaalblad "Mens en Natuur" van de landelijke IVN vereniging. Donateurs ontvangen alleen het Groene Blad.

Leden betalen € 24,- per jaar
Donateurs minimaal € 20,- per jaar
IBAN: NL95 INGB 0004 7381 18

Aanmelding:
met volledige adresgegevens, telefoonnummer en uw e-mail adres.

Opzegging: vóór 1 december.
Adreswijziging: zo spoedig mogelijk

Aanmelding, opzegging en woon-/e-mailadres wijziging via <https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen/ledenadministratie>. Je kunt het aanmeldingsformulier downloaden en na invullen naar het daarop aangegeven adres sturen.

Vacatures

Er zijn bij onze afdeling veel vrijwilligers actief op velerlei gebied. En er blijft altijd vraag naar nieuwe vrijwilligers. Oude vertrekken, verleggen hun bakens, doen nog meer op ander gebied en dan heb je nieuwe aanwas nodig. Niet iedereen weet wat er allemaal te doen is binnen de afdeling, waar plek is, of waar dringend behoefte aan is. Zowel bestuurlijk (runnen van de afdeling) als vrijwilliger zoals de meesten die zien: tuin, gidsen, werkgroepen, enzovoort.

Op dit moment (zonder volledig te zijn) zijn nodig:

Voor de werkgroepen:

Dringend: Coördinatoren van de tuinen bij de Groenhof en Diddersgeod.

PR werkgroep: versterking van de gelederen met affiniteit voor coördinatie.

Voor allerlei activiteiten is hulp en ondersteuning nodig: bij de jeugd, in de mediatheek, bij het professioneler maken van onze afdeling.

Bestuursleden:

Het voorzitterschap en een gewone bestuursfunctie.

Als u belangstelling hebt of als u goede kandidaten voor de genoemde vacatures kent kunt u dat bij het bestuur kenbaar maken: secretariaat@ivnveenendaal-rhenen.nl

Nico Bosman



foto Tineke Wouda (Robinia bij de Groenhof)

INDIEN ONBESTELBAAR:
KERKEWIJK 254
3904 JL VEENENDAAL

